

Motion till riksdagen 2025/26:3855

av **Ulrika Heie m.fl. (C)**

med anledning av skr. 2025/26:56 Riksrevisionens rapport om statens arbete med att förbättra förutsättningarna för cykeltrafiken

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag på en ändring i väglagen för att möjliggöra byggandet av friliggande statliga cykelvägar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett nationellt, kvantifierat mål för ökad cykling i enlighet med Statens väg- och transportforskningsinstitutets (VTI) förslag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppvärdera cykeltrafikens roll i transportplaneringen genom att klassificera cykeln som ett nationellt transportslag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt cykelråd för att förbättra samordningen mellan myndigheter, regioner, kommuner och civilsamhälle och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att utreda hur den statliga planerings- och genomförandeprocessen för mindre och medelstora infrastrukturåtgärder kan effektiviseras så att planerade cykelåtgärder faktiskt genomförs och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Trafikverket i uppdrag att, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, utveckla och införa nya verktyg för samhällsekonomiska analyser av cykelåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Trafikverket i uppdrag att inventera vilka arbetsvägar till vägar och järnvägar som kan utnyttjas som cykelvägar och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa regelförenklingar för att förbättra framkomligheten för cyklister, såsom möjlighet till högersväng mot rött ljus och cykling mot enkelriktat, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionens rapport Statens arbete med att förbättra förutsättningarna för cykeltrafiken (RiR 2025:11) är en förödande kritik mot statens oförmåga att skapa goda villkor för cykeltrafiken i Sverige. Rapporten underkänner i praktiken regeringens och dess myndigheters arbete och konstaterar att statens insatser varit ineffektiva och inte lett till vare sig ökad eller säkrare cykling.

Trots den allvarliga kritiken väljer regeringen i sin skrivelse (skr. 2025/26:56) att avfärda flera av Riksrevisionens centrala rekommendationer. Att med hänvisning till ”samhällsekonomisk lönsamhet” avvisa behovet av tydligare principer för cykelinfrastruktur och sedan anse rapporten ”slutbehandlad” är ett tecken på en anmärkningsvärd brist på ambition och handlingskraft. Detta är särskilt anmärkningsvärt då Riksrevisionen tydligt pekar på att just avsaknaden av ändamålsenliga verktyg för samhällsekonomiska bedömningar av cykelåtgärder är ett av grundproblemen.

Centerpartiet ser cykeln som en självklar och central del av ett modernt, hållbart och tillgängligt transportsystem. Ökad cykling bidrar till minskad klimatpåverkan, minskad trängsel i våra städer, bättre folkhälsa och ökad tillgänglighet i hela landet. Regeringens passivitet är därför oacceptabel. Det krävs nu krafttag för att omsätta de goda intentionerna i konkret handling.

Modernisera lagstiftningen för att bygga bort hinder

Ett av de största hindren som Riksrevisionen tydligt identifierar är Trafikverkets restriktiva tolkning av väglagen. Kravet på ”funktionellt samband” med en statlig väg försvårar eller omöjliggör byggandet av attraktiva och kostnadseffektiva cykelvägar. Denna tolkning förhindrar inte minst utbyggnad av säker cykelinfrastruktur längs motorvägar och större trafikleder, vilket bromsar utvecklingen för ökad och säker cykling i hela landet. Detta leder till ett fragmentariskt cykelnät och till att ansvaret för viktiga regionala stråk hamnar mellan stolarna. Centerpartiet anser, i linje med Riksrevisionens rekommendation, att väglagen skyndsamt måste ändras för att möjliggöra byggandet av friliggande statliga cykelvägar.

Sätt nationella mål och ge cykeln rätt status

För att cyklingen ska kunna prioriteras och bidra till de transportpolitiska målen krävs en tydlig nationell styrning. Centerpartiet har länge drivit att Sverige, likt många andra länder, bör anta ett nationellt, kvantifierat mål för ökad cykling. Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) har på uppdrag tagit fram ett väl underbyggt förslag om att fördubbla cyklingen till 2035, vilket regeringen bör anta. För att ytterligare höja

cyklingens status anser vi att cykeln bör klassificeras som ett eget nationellt transportslag i planeringen, i stället för att ses som ett bihang till biltrafiken.

Förbättra samordning och planering

Riksrevisionen pekar på bristande samordning och en ineffektiv planeringsprocess där beslutade cykelobjekt blir försenade eller inte genomförda alls. Det är oacceptabelt att avsatta medel inte används och att planerade projekt inte blir av. Regeringen måste därför utreda hur den statliga planerings- och genomförandeprocessen för mindre och medelstora infrastrukturåtgärder kan effektiviseras.

Ett grundläggande problem är att cykelåtgärder systematiskt missgynnas i Trafikverkets samhällsekonomiska analyser (SEB), där de i praktiken aldrig kan anses lönsamma. Detta måste åtgärdas genom att Trafikverket får i uppdrag att utveckla och implementera de nya analysverktyg som Riksrevisionen efterlyser.

För att ytterligare råda bot på stuprörstänkande och säkerställa en helhetssyn föreslår Centerpartiet att ett nationellt cykelråd inrättas. Rådet bör samla representanter från berörda myndigheter, regioner, kommuner, näringsliv och civilsamhällets organisationer för att skapa samsyn och ge tidiga inspel i planeringsprocesser.

Konkreta satsningar på infrastruktur och regelförenkling

Det krävs också konkreta åtgärder för att förbättra framkomligheten. Centerpartiet vill se en satsning på att bygga ut lokala och regionala cykelbanor, s.k. cykelmotorvägar, för att binda ihop regioner och underlätta för längre arbetspendling.

För att snabbt och kostnadseffektivt bygga ut cykelnätet, inte minst på landsbygden, bör potentialen i befintlig infrastruktur tas till vara. Längs med statliga vägar och järnvägar finns i dag ett omfattande nät av arbets- och servicevägar som med relativt små medel skulle kunna uppgraderas till säkra och attraktiva cykelvägar. Centerpartiet föreslår därför att Trafikverket får i uppdrag att systematiskt inventera dessa vägar. En sådan satsning skulle kunna binda ihop orter, skapa sammanhängande regionala stråk och ge fler möjlighet att arbetspendla med cykel, helt i linje med behovet av ett mer sammanhängande nationellt cykelnät.

För att göra cyklingen smidigare i vardagen bör regeringen även utreda och införa regelförenklingar som redan används framgångsrikt i andra länder, såsom möjligheten att svänga höger vid rött ljus och att cykla mot enkelriktat på utvalda gator. Slutligen måste möjligheten att kombinera cykel med andra trafikslag förbättras. Att enkelt kunna ta med cykeln på tåg och bussar är en nyckel för att hela resan-perspektivet ska fungera i praktiken.

Sist men inte minst vore det väldigt gynnsamt för cykling om bashastigheten i tätort ändrades från 50 km/h till 30 km/h. På så vis blir cykling i blandtrafik säkrare. Flera kommuner drar sig för att reglera om gatorna eftersom det kostar en del. Hade bashastigheten ändrats hade den ändringen skett kostnadsfritt för kommunerna (och man hade i stället fått lägga lite resurser på att skylta upp vissa enskilda gator där 40 eller 50 är en lämplig hastighet).

Regeringens brist på agerande efter Riksrevisionens rapport är ett svek mot alla de som vill se ett mer hållbart och tillgängligt transportsystem. Det är dags att gå från ord till handling och ge cykeln den prioritet den förtjänar.

Ulrika Heie (C)

Anders Karlsson (C)

Mona Smedman (C)